

میزگردی با چند مشاور، معلم و کارشناس
به بهانه سال تحصیلی و آموزش خلاقانه

روشن کردن موتور انگیزه در کلاس

گفت‌وگو از محمدحسین دیزجی

فرزاتگان» از نجف‌آباد استان اصفهان.

تدریس لذت‌بخش به چه معناست؟ طوری که شاگردان هم فراگیرند و هم لذت ببرند.

سروری: تدریس لذت‌بخش یعنی تدریس مرحوم استاد نیرزاده که در سن بالا عاشق کارش بود و با ذوق و ابتکاری خاص در دورانی که حتی اروپاییان شیوه‌های جدید کنونی را نداشتند، به کودکان با روشی ابتکاری، خلاقانه و موفق آموزش می‌داد.

گلشادی: تدریس خلاقانه تدریسی است که در آن، معلم محیط یادگیری را در شرایطی جدید به گونه‌ای برای آموزش فراهم می‌کند که دانش‌آموزان از یادگیری لذت ببرند.

امینی: معلم بهتر است روشی به کار برد که کم‌هزینه ولی تسهیل‌کننده یادگیری باشد. مثلاً از این عبارات استفاده کند:

- منتظر نظرات شما هستم.
- چه جالب!
- دیگه چی؟
- چطوری به ذهن‌ت رسید!
- پاسخ باحالی بود ...

- از این زاویه نگاه کردن عالی!
این‌ها عبارتهایی دلگرم‌کننده هستند.
این عبارتهای دلگرم‌کننده در حین

خوش‌نویسی و دبیر رشته هنر و گرافیک، با بیش از ۳۰ سال تجربه در شهر تهران.

عزت گلشادی

دبیر درس جغرافیا و انسان و محیط، با ۲۷ سال سابقه تدریس مدیریت و معاونت از شهرستان نجف‌آباد استان اصفهان.

یاسین حیات ابدی

دکترای شیمی، مدرس، پژوهشگر، مؤلف و مترجم، استاد راهنما و مؤسس و معاون «مدرسه کسب‌وکار» دانشگاه شهید باهنر کرمان

ابوبکر ملازهی

کارشناس علوم رایانه، دبیر ریاضی، هنرآموز رایانه با ۲۰ سال سابقه تدریس و دبیر مدرسه‌های دوره متوسطه «شهرستان سیب و سوران» در استان سیستان و بلوچستان.

احد روح‌الامینی

فارغ‌التحصیل مهندسی مکانیک، مدرس و مشاور مراکز آموزشی برتر استان کرمان با ۱۰ سال تجربه تدریس و مشاوره.

شهربانو امینی

کارشناس ارشد مشاوره با ۱۱ سال سابقه مشاور «دبیرستان دوره دوم متوسطه

دانش‌آموزان و دانشجویان سرانجام بعد از شیوع کرونا آرام‌آرام به کلاس‌های درس بازمی‌گردند تا آموزش شکل قبلی خود را پیدا کند و همه در کنار هم یاد بگیرند و بیاموزند. اما این آموزش در شکل جدید خود، آن هم پس از تجربه «تعلیم و تربیت مجازی»، شاید کمی از شکل پیشین خود متفاوت باشد. لذا باید بکوشیم فرایند یاددهی - یادگیری تا حد امکان لذت‌بخش باشد. همه ما در دوران آموزش مجازی تجربه‌های خاصی داشته‌ایم و در بازگشت به آموزش حضوری نیاز داریم بار دیگر تجربه‌های خود را با هم در میان بگذاریم تا از بهترین‌ها برخوردار شویم.

به همین بهانه میزگردی تشکیل دادیم و از چند مشاور، معلم و کارشناس دعوت کردیم نقطه‌نظرات خود را با ما در میان بگذارند؛ بدان امید که بتوانیم در مسیر پیش رو تا حد امکان آموزش را خلاقانه پیش ببریم و آن را برای مخاطبان، شیرین، جالب و دلچسب کنیم.

ابتدا با حاضران در این جلسه بیشتر آشنا می‌شویم:

مهدی سروری

فارغ‌التحصیل رشته گرافیک از دانشگاه هنر. از شاگردان استاد حسن میرخانی در رشته

ناگفته‌هایی از مصاحبه

ناگفته‌هایی از مصاحبه

یا درس بلد نبودن، و یا تشویق به صورت طنز گفتن، از جمله روش‌های شاداب‌سازی کلاس درس هستند.

سروری: در این نوع تدریس، اضطراب که هیچ بلکه فراگیرنده از فرط اشتیاق بی‌صبرانه منتظر کلاس است. یکی از همکاران نقل می‌کرد: برادرش به قدری برای آموزش حرف لام در دبستان توسط مرحوم استاد **نیرزاده** بی‌قرار بود که شب را کامل نخوابید و منتظر ایشان با قواره یک لیفوفروش باصفا و با سوت‌های بلبلی مخصوصش بود.

ملازهی: طرح یک معما یا بازی در شروع تدریس می‌تواند باعث شود دانش‌آموزان تا آخر زمان تدریس با شور و شوق بسیار بالایی با معلم تعامل و در انجام فعالیت‌ها مشارکت فعال داشته باشند. علاوه بر این، اگر به اقتضای موضوعی که قرار است تدریس شود، معلم کلاس را در فضای باز برگزار کند تا مثلاً مطلب موردنظر را با دنیای واقعی تطبیق دهد و به صورت کاربردی تدریس کند، جذابیت مضاعف به تدریس می‌بخشد و این کار باعث نشاط فراوان دانش‌آموزان می‌شود.

تدریس خلاقانه و لذت‌بخش از نظر روحی و فکری چگونه می‌تواند دانش‌آموزان را از استرس، اضطراب و افسردگی‌های بخت‌د؟

امینی: لازمه تدریس خلاقانه استفاده از ظرفیت‌های موجود در کلاس درس است. لازم است بدانیم کدام دانش‌آموز مثلاً گیتار بلد است، کدام به ورزش خاصی علاقه دارد، کدام مدرک زبان خارجی گرفته است و کدام در المپیاد شرکت می‌کند. از این استعدادها و بچه‌ها ممکن است بتوان در کلاس استفاده کرد. احترام به استعدادها جذابیت معلم را برای دانش‌آموزان بیشتر می‌کند. از این انرژی‌های پنهان کلاس می‌توان در جهت آموزش بهره گرفت. همچنین، به تدریس دانش‌آموزان و توان آن‌ها در اداره کلاس ایمان داشته باشیم.

و نرم‌افزاری مناسب برخوردار باشد. یعنی معلم بتواند با استفاده از دست‌سازها و یا نرم‌افزارهای گوناگون محتوا تولید کند و در کلاس درس از آن‌ها بهره بگیرد.

۵. معلم می‌تواند برای ایجاد انگیزه یادگیری در دانش‌آموزان، در ابتدای تدریس از مشوق‌های مناسبی برای همراهی و تعامل دانش‌آموزان با کلاس درس استفاده کند. مثلاً با یک معما یا بازی درس را آغاز کند.

چه عواملی در کلاس می‌توانند باعث نشاط، شادابی و جذابیت آن شوند؛ به طوری که بچه‌ها متوجه گذشت زمان نشوند؟

حیات ابدی: هم‌سطح شدن معلم و دانش‌آموزان از لحاظ شیوه بیان و برخورد می‌تواند یک شیوه ساده اما جذاب برای ایجاد نشاط در کلاس درس و برقراری ارتباط بهتر با دانش‌آموزان باشد. زمانی که دانش‌آموز شیوه رفتاری معلم و کلام دوستانه او را بپذیرد، به هیچ‌عنوان از کلاس خسته نمی‌شود و بدین ترتیب می‌توان کلاسی پویا و جذاب ایجاد کرد.

گلشادی: استفاده از ابزار آموزشی جدید و روش‌هایی که بچه‌ها را سر ذوق بیاورند. به این صورت دیگر گذر زمان را متوجه نمی‌شوند و یادگیری برایشان سخت نخواهد بود.

امینی: به عنوان نمونه، روش‌هایی مثل پرسیدن داوطلبی از همه بچه‌ها، بارش فکری، گروه‌بندی بچه‌ها در کلاس و ایجاد رقابت در پاسخ‌دهی بین گروه‌ها، و ارائه فراهمایی (کنفرانس) توسط افراد داوطلب از روش‌های خلاقانه هستند که باعث می‌شوند همه امور کلاس با جذابیت پیش بروند. همچنین دانش‌آموز تریس از بلد نبودن یا نوشتن تکلیف نداشته باشد و مطمئن باشد اگر هم نتوانسته تکلیف‌ها را به خوبی انجام دهد، در کلاس به صورت بارش فکری یا داوطلبی یا گروهی درس پرسیده می‌شود و او یاد می‌گیرد. تبریک مناسبت‌ها و تولدها، تعیین جریمه‌های خوردنی برای غیبت

تدریس موتور رغبت و انگیزه یادگیری بچه‌ها را روشن می‌کند. جمله‌های سرد و تیکه‌انداختن حال دانش‌آموز را سرد و یخ‌زده می‌کند و اینجاست که شرایط سرد کلاس لذت و رضایت را از بین می‌برد.

حیات ابدی: «علم زیبا و جذاب است و به آدم قدرت می‌دهد.» این شعار نماد کلاسی جذاب و لذت‌بخش است که هر معلم و دانش‌آموزی آرزوی آن را دارد. معلم توانمند می‌تواند با دخیل کردن هوش هیجانی دانش‌آموزان، انرژی نهفته در دانش‌آموزان را در مسیری جذاب سوق دهد تا در کنار لذت‌بردن از یادگیری، جنبه‌های ارزشمند بهره‌گیری از آموخته‌های خود را هم بیاموزد.

روح‌الامینی: تدریس زمانی لذت‌بخش می‌شود که دانش‌آموز در آن نقش مؤثری داشته باشد؛ یعنی در خلق تدریس و مطالب مشارکت کند. انسان‌ها عاشق خلق کردن هستند.

ملازهی: تدریس زمانی لذت‌بخش خواهد بود که:

۱. هم معلم و هم دانش‌آموز از آمادگی ذهنی و روحی کافی برای رقم خوردن فرایند تدریس برخوردار باشند. یعنی معلم برای ارائه مطالب انگیزه کافی داشته باشد و دانش‌آموز هم از انگیزه بالایی برای یادگیری درس جدید برخوردار باشد. در این صورت هر دو عامل، یعنی معلم و دانش‌آموز، بی‌صبرانه برای تشکیل کلاس درس انتظار می‌کشند.
۲. تدریس زمانی می‌تواند لذت‌بخش باشد که معلم تسلط کاملی بر مطالب مورد ارائه داشته باشد و به سؤال‌های دانش‌آموزان صبورانه پاسخ دهد. همین‌طور از دانش‌آموزان سؤال‌هایی بپرسد که در جهت تحکیم و تثبیت یادگیری آن‌ها باشد.
۳. تدریس زمانی می‌تواند لذت‌بخش باشد که معلم از فن‌ها (تکنیک‌ها) و مهارت‌های مربوط به زبان بدن و فن بیان بالا برخوردار باشد و بتواند از آن‌ها در امر تدریس بهره بگیرد.
۴. کلاس درس از امکانات سخت‌افزاری